

Цикал А.П., бакалавр, Шкода М.С., к.е.н., доц.
Київський національний університет технологій та дизайну
**РЕГУЛЯТОРНА ПОЛІТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ
СТВОРЕННЯ СПРИЯТЛИВОГО БІЗНЕС/КЛІМАТУ
ДЛЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ**

Анотація. У статті проведено дослідження щодо створення сприятливого бізнес-клімату для малого та середнього бізнесу шляхом вдосконалення регуляторної політики в країні. В сучасних умовах господарювання зростає роль малих підприємств як на національному, так і на регіональному рівнях. В зв'язку з цим виникає необхідність формування дієвої регуляторної політики з боку державних і владних структур. У статті розглянуто особливості здійснення цієї політики, визначені перспективні напрями активізації діяльності суб'єктів малого бізнесу з метою підвищення зайнятості населення і формування сприятливого інвестиційно-інноваційного середовища.

Ключові слова: бізнес-клімат; регуляторна політика; економічний розвиток.

Цикал А.П., бакалавр, Шкода М.С., к.э.н., доц.
Киевский национальный университет технологий и дизайна
**РЕГУЛЯТОРНАЯ ПОЛИТИКА КАК ИНСТРУМЕНТ
СОЗДАНИЯ БЛАГОПРИЯТНОГО БИЗНЕС/КЛИМАТА
ДЛЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА**

Аннотация. В статье проведено исследование о создании благоприятного бизнес-климата для малого и среднего бизнеса путем совершенствования регуляторной политики в стране. В современных условиях предпринимательства растет роль малого бизнеса, как на национальном, так и на региональном уровнях. В связи с этим возникает необходимость формирования действенной регуляторной политики со стороны государственной структуры. В статье рассмотрены особенности осуществления этой политики, определены перспективы направления активизации деятельности субъектов малого бизнеса с целью повышения занятости населения и формирование благоприятного инвестиционного климата.

Ключевые слова: бизнес-климат; регуляторная политика; экономическое развитие.

Thykal A., Shkoda M.
Kyiv National University of Technologies and Design
**REGULATORY POLICY AS TOOL OF CREATING FAVORABLE CLIMATE OF
BUSINESS FOR SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES**

Abstract. The article is devoted to the creation of a favorable business climate for small and medium enterprises through the improvement of the regulatory policy in the country. Under the current economic conditions, the role of small enterprises is increasing both at the national and regional levels. In connection with the problems, there is a need for the formation of an effective regulatory policy like a part of state and local authorities. The article deals with the peculiarities of the implementation of this policy, identifies the prospective directions of the small business activity entities in order to increase employment and create a favorable investment and innovation environment.

Keywords: business climate; regulatory policy; economic development.

Постановка проблеми. Досягнення та проблеми у сфері регуляторної політики, можливості реалізації потенціалу малого та середнього бізнесу, питання розробки

ефективних стратегій розвитку, що базуються на кращих європейських практиках, окреслення напрямків діяльності та можливостей для співпраці з організаціями, завданнями яких є захист та просування інтересів малого та середнього бізнесу, а також напрацювання конкретних рекомендацій у сфері державної підтримки малого та середнього бізнесу.

Аналіз останніх досліджень та невирішена частина проблеми. Окремі аспекти формування державної регуляторної політики в сфері малого підприємництва, науково-практичні підходи до вироблення заходів сприяння розвитку малого та середнього бізнесу досліджували вчені: В. Воронкова [1], П. Лазур [2], Т. Смовженко [3]. Обґрунтування ролей державних і регіональних органів влади в інвестиційному стимулюванні розвитку малого підприємництва присвячені роботи М. Газуда, Б. Дьяченко [4] та інших.

Мета дослідження. Узагальнення підходів до формування та реалізації державної регуляторної політики в сфері малого та середнього підприємництва на основі врахування головних проблем розвитку.

Результати дослідження. Регуляторна політика держави обумовлюється системою заходів, які здійснює центральна влада з метою забезпечення розвитку її складових: адміністративно-територіальних та інших територіальних одиниць. При цьому така політика є узгодженою діяльністю національних і місцевих органів державної влади, інститутів місцевого самоврядування, сукупністю організаційно-правових та економічних заходів, здійснюваних державою у сфері регіонального розвитку, зокрема окремих сфер та видів економічної діяльності відповідно до її стратегічних і поточних цілей і завдань [1].

До основних заходів активізації розвитку малого та середнього бізнесу слід віднести: законодавче забезпечення, регулювання підприємницької діяльності, зокрема лібералізацію законодавства, усунення адміністративних бар'єрів і зменшення регуляторних факторів щодо функціонування суб'єктів підприємництва, подальший розвиток інфраструктури, створення механізму фінансової підтримки підприємств, заохочення комерційних банків до інвестування малого бізнесу, підвищення ефективної співпраці з органами державного управління. В процесі реалізації державної регіональної політики забезпечення ефективного функціонування, підтримки та розвитку підприємництва є роль місцевих органів самоврядування в частині створення сприятливого підприємницького середовища в регіонах. З метою забезпечення процесу дерегуляції підприємницької діяльності та належного виконання вимог статей закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» [5], в Україні закладені основи регуляторної політики щодо створення умов для обмеження втручання в господарську діяльність суб'єктів підприємництва.

Основи державної регуляторної політики в сфері господарської діяльності базуються на:

- плануванні діяльності по підготовці проектів регуляторних актів;
- моніторингу результативності дії регуляторних актів та їх перегляд;
- оприлюднення інформації про здійснення регуляторної діяльності та відстеження результативності регуляторних актів;
- проведенні моніторингу ефективності впливу регуляторних актів на ділову активність і розвиток підприємництва;
- проведенні навчальних семінарів, тренінгів та консультацій для працівників органів державної влади та органів місцевого самоврядування всіх рівнів, підприємців і їх структур по реалізації державної регуляторної політики в сфері господарської діяльності;

– забезпеченні вільного доступу підприємців, громадських організацій до інформації органів державної влади і місцевого самоврядування з питань впровадження регуляторної політики і поліпшення бізнес-середовища в регіоні.

Дослідження теоретичних і практичних аспектів регуляторної політики держави в Україні, її впливу на розвиток підприємницької діяльності дає підставу для наступних висновків і рекомендацій:

1. Концепцій «провалів ринку» і «провалів держави» недостатньо для теоретичного обґрунтування регуляторної політики держави – необхідні подальші дослідження сутнісних характеристик і механізму функціонування змішаної економіки; громадських інтересів, які автоматично не реалізуються в ході функціонування ринкового регулятора, а передбачає систематичне дію державного регулятора соціально-економічних процесів.

2. Ефективна регуляторна діяльність держави необхідна малому і середньому підприємству в зв'язку з їх великою значимістю для вирішення соціально-економічних проблем і нестійкістю, вразливістю в умовах нерозвиненої ринкової середовища, в порівнянні з великим підприємством. Цей тип підприємства безпосередньо пов'язаний з довгостроковими, стратегічними цілями розвитку суспільства, що прагне сформувати сучасну змішану економіку: забезпечення гармонійного поєднання ринкового і державного механізмів регулювання національної економіки, відбору прогресивних господарських форм, розвиток процесу соціалізації і гуманізації економіки; підвищення конкурентоспроможності національної економіки як матеріальної основи зростання суспільного добробуту, якості життя всіх громадян.

В табл. 1 наведений перелік заходів і завдань, які повинні бути прийняті для підвищення рівня підприємницької діяльності малого та середнього бізнесу [5].

Досвід розвитку країн світу підтверджує конкурентоспроможність малих і середніх підприємств у порівнянні з великими. Так, в Німеччині близько 70% загального обсягу продукції створюється малими і середніми підприємствами. Розвиток малого бізнесу призвело до скорочення частки ряду параметрів великих компаній в загальній їх структурі. Частка малих та середніх підприємств в виробництві ВВП країн ЄС становить 63–67% [4]. У зарубіжних країнах, як і в Україні, малий бізнес відіграє важливу роль у вирішенні проблем зайнятості, про це свідчать такі дані [6]: малий бізнес в Європі становить основу соціально-економічного розвитку ЄС і налічує понад 20 млн. підприємств, які дають більше половини загального обороту і доданої вартості. Число зайнятого населення в малому бізнесі Європи становить близько 70%, в Японії близько 40%.

В Україні, як показують дослідження, в 2017 році розпочато власну справу шляхом одноразової виплати допомоги по безробіттю для зайняття підприємницькою діяльністю 416 безробітних (в 2016 році – 364 людини). Одноразова виплата допомоги по безробіттю в більшості випадків надавалася на такі види діяльності [6]: торгівля та ремонт автотранспортних засобів – 228 особи (54,8%); професійна, наукова та технічна діяльність – 62 особи (14,9%); переробна промисловість – 17 осіб (4,1%); інформації та телекомунікації – 24 особи (5,8%) та ін. (рис. 1).

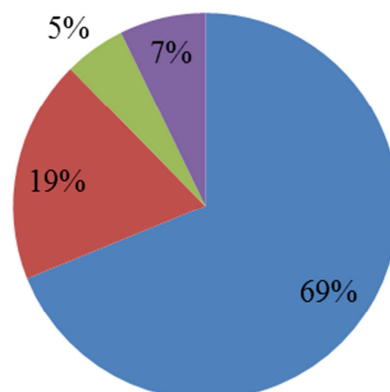
У сукупності в Україні за 2017 рік державними структурами було надано понад 9,8 млрд грн на компенсацію відсотків за банківськими кредитами малих підприємств, які реалізували інвестиційні проекти. Зокрема, на кожний регіон виділили: на м. Київ – 27%; ще 24,1% – на Вінницьку обл.; 10,9% – на Харківську обл.; 8,2% – Львівська обл.; 8,6% – Одеська обл.; 7,2% – Чернівецька обл.; 13,6% – Закарпатська обл. та 9,2% – сумарно на інші області (рис. 2).

Таблиця 1

Перелік завдань і заходів розвитку малого та середнього підприємництва

Назва напрямку діяльності	Зміст заходів	Очікуваний результат від виконання заходу
Створення сприятливого середовища для розвитку малого і середнього підприємництва	Здійснення моніторингу щодо додержання вимог чинного законодавства України з питань державної регуляторної політики.	Забезпечення принципів передбачуваності, доцільності, адекватності, ефективності, збалансованості, прозорості та врахування громадської думки.
	Забезпечення ведення та систематичного оновлення переліку чинних регуляторних актів.	Забезпечення відкритості та прозорості діяльності інституту виконавчої влади.
Покращення доступу малого і середнього підприємництва до фінансування	Надання центрами зайнятості одноразової допомоги для започаткування власної справи безробітним, які бажають займатися підприємницькою діяльністю	Збільшення чисельності фізичних осіб підприємців та кількості малих підприємств
	Інформування суб'єктів господарювання з питань існуючих механізмів фінансово-кредитної підтримки бізнесу на національному рівні та іноземних кредитних ліній	Підвищення рівня фінансової культури суб'єктів господарювання, забезпечення вільного доступу до узагальненої інформації про програми кредитування бізнесу та їх умови
Популяризація підприємницької культури та розвиток підприємницьких навичок	Проведення форумів, круглих столів, семінарів, тренінгів, майстер-класів, конкурсів, конференцій у тому числі для безробітних, внутрішньо переміщених осіб та підприємців	Підвищення кваліфікаційного рівня суб'єктів господарювання у сфері управління, маркетингу, права, оподаткування тощо.

■ Автотранспорт ■ НТП ■ Промисловість ■ Телекомунікації

Рис. 1. Одноразова виплата допомоги по безробіттю за видами діяльності

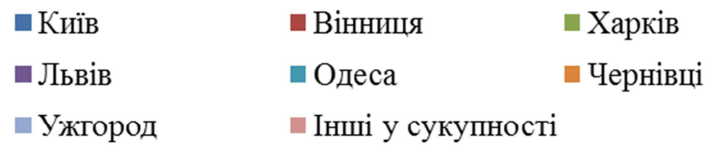

Рис. 2. Компенсація відсотків за банківськими кредитами малих підприємств

З метою створення сприятливих умов для розвитку і підтримки підприємництва, реалізації політики зайнятості та інвестиційної стратегії в регіонах України розроблено спеціальну програму розвитку малого і середнього підприємництва на періоди 2017-2019 рр. [5], де намічені перспективи нарощування нового потенціалу розвитку цих видів бізнесу, що поступово наблизить цей сектор економіки в кількісному і якісному змісті до європейського і світового рівня, зробить його носієм ринкової економічної моделі за прикладом високорозвинених країн.

Фінансова підтримка підприємництва буде здійснюватися через механізм часткового відшкодування за залученими в банках кредитами, що надаються суб'єктам малого та середнього бізнесу, для реалізації інвестиційних проектів. На реалізацію програми підтримки бізнесу в регіоні протягом 2017-2019 рр. планується виділити з обласного бюджету майже мільйон гривень. Крім цього, доцільним є застосування спеціальних важелів для підтримки підприємницької ініціативи безробітних, в тому числі:

- проведення ярмарків (міні-ярмарків) вакансій, днів відкритих дверей для випускників шкіл, молоді;
- проведення інформаційних семінарів із залучення незайнятого населення до підприємницької діяльності;
- одноразова виплата допомоги по безробіттю для організації підприємницької діяльності;
- консультації з питань організації та здійснення підприємницької діяльності;
- виплата компенсації фактичних витрат у розмірі єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування з заробітної плати працевлаштованих безробітних.

Висновки та пропозиції. На жаль, той факт, що програмні заходи фінансуються переважно за рахунок позабюджетних джерел, не сприяє виконанню програм в повному обсязі. Дослідження структури підприємництва, як в Україна в цілому, так і по її регіонах, свідчить, що в останні роки вона залишається незмінною. Однак основним джерелом інвестування для суб'єктів господарювання залишаються власні кошти (59,2%), а бюджетні та кредитні механізми підтримки підприємництва не є дієвими.

Таким чином, розвиток інвестиційної активності суб'єктів господарювання залежить від їх прибутковості. Тому реалізація економічного потенціалу малих і середніх підприємств вимагає формування дієвої підтримки з боку державних і владних структур в напрямку: законодавчого забезпечення в питанні залучення фінансових ресурсів, в тому числі інвестиційних; інфраструктурного забезпечення процесу функціонування і розвитку малого бізнесу; сприяння суб'єктам господарювання в сфері малого підприємництва з метою реалізації проектів державно-приватного партнерства; активізації органів місцевого самоврядування та громад для формування сприятливого середовища розвитку бізнесу. Таким чином, облік і реалізація спільних заходів і регіональних особливостей розвитку дасть можливість стимулювання ролі малого підприємництва в Україні на перспективу, буде сприяти вирішенню ряду існуючих проблем і забезпечить можливість подальшого економічного зростання регіону.

Список використаної літератури

1. Регіонально-адміністративний менеджмент: навч. посібник / під ред. д.філос.н., проф. В. Г. Воронкової. – К.: ВД "Професіонал", Центр навчальної літератури, 2015. – 352 с.
2. Смовженко Т. С. Державна політика сприяння розвитку підприємництва: монографія / Т. С. Смовженко; ІРД НАН України. – Львів: Вид-во ЛБІ НБУ, 2011. – 464 с.
3. Газуда М. В. Роль державних і регіональних органів влади в інвестиційному стимулюванні розвитку малого підприємництва / М. В. Газуда, Б. І. Дьяченко, Л. Н. Газуда // Вісник УжНУ. Серія "Економіка". – № 25. – Ужгород, 2017. – С. 58–64.
4. Комарницький І. М. Організаційно-економічні механізми розвитку підприємництва / Ігор Михайлович Комарницький. – Ужгород: Патент, 2014. – 224 с.
5. Подгорный А. З. Статистические методы – междисциплинарный инструмент изучения социально-экономических процессов / А. З. Подгорный и др. / Историк-экономист С. Я. Боровой и проблемы современной истории экономики: к 110-летию со дня рождения С. Я. Борового: моногр. / М. И. Зверяков, Н. Л. Уперенко, А. З. Подгорный и др.; под ред. М. И. Зверякова, Н. А. Уперето. – Одесса; Бахва, 2013. С. 211–256.
6. Самоєнкова О. В. Розвиток інфраструктури малого та середнього бізнесу в Україні / О. В. Самоєнкова, Ю. О. Ольвінська // Вісник соціально-економічних досліджень: збірник наукових праць. – Вип. 37. – Одеса: ОДЕУ, 2015. – С. 166–170.
7. Ольвінська Ю. О. Основні напрями підвищення ефективності функціонування суб'єктів підприємницької діяльності / Ю. О. Ольвінська // Формування ринкових відносин в Україні. – 2013. – № 12. – С. 167–171.
8. Ольвінська Ю. О. Роль розвитку малого бізнесу у реструктуризації регіонального ринку праці / Ю. О. Ольвінська // Социально-экономические аспекты промышленной политики. Управление трудовыми ресурсами: государство, регион, предприятие. – Донецк: ІЕП, 2006. – Т. 2. – С. 345–350.